

III. KAZUISTIKA

BULIMIE

L. Trapková, V. Chvála

(rodina č. 752/95)

Ke konci roku 1995 jsme přijali a v neuvěřitelně krátké době propustili po úspěšné intervenci tříčlennou rodinu, kterou poslala dětská lékařka pro bulimii dcery. Případ, jak se zatím bez dlouhodobé katamnézy zdá, je vyřešen po pouhých dvou sezeních rodinné terapie.

To není typické, léčba bulimie bývá naopak zdlouhavá a namáhavá. Vybrali jsme případ k publikaci proto, že je zajímavý z didaktických důvodů. V neobyčejně krátkém časovém úseku nám právě tato rodina ukázala dynamiku poruchy v kontextu rodinné konstelace, v typickém vývojovém období odpoutávání dospívající dívky z původní rodiny - průběh sociálního porodu s jeho hlavními charakteristikami, riziky a psychickými růstovými bolestmi.

Ve dvou sezeních jsme nepracovali s ničím novým, co by v rodině už před tím neprobíhalo. Porucha příjmu potravy u dcery pro nás znamená, že se spontánní vývoj zadrhl, bude třeba dopomoci porodním silám, aby byla komplikace překonána a přirozený proces mohl pokračovat.

Doslovný přepis druhého sezení rodiny se dvěma therapy, mužem a ženou, svědčí o tom, jak nesnadno může probíhat proces separace dítěte od rodičů a rodičů od dítěte. Boj se odehrává na generační hranici. Má podobu konfliktů o běžných záležitostech a rodina si metakomunikační smysl všedních přestřelek se silným emočním nábojem, o kterém nikdo neví, kde se bere, neuvědomuje.

V závěru sezení se odkrývá úzká spojitost mezi popíranou emoci zlosti u dcery a jejím nutkavým zvracením. Žaludek se bolestivě ozve a dcera si na něj bezděčně položí ruku ve chvíli, kdy se vytvoří notoricky známá situace mezi dcerou a otcem: Otec ironizuje a dcera potlačuje zlost, když by měla otcovy kousavé poznámky "spolknout". Oba jsou v té situaci poctiví a tak můžeme společně objevit zrádnou metakomunikační smyčku, která jim doposud nedovolila, aby se mohli sblížit a díky tomu pak konečně od sebe odpooutat.

Emoční vyhladovělost matky po psychické blízkosti manžela v opuštěném hnízdě, tak typická pro rodiny s mentální anorexií a bulimií, zůstává v tomto druhém sezení v pozadí. Matce jsme se věnovali v prvním sezení. Ona přivedla rodinu do terapie a byla neaktivnější. Ona jednala s dětskou lékařkou, která ji vyslovením diagnózy vyděsila a donutila vyhledat pomoc. V závěru prvního sezení jsme položili dceři klíčovou otázku: "Co by se stalo, kdybys odešla z domova?" "Rodiče by se rozvedli," zněla přímočará a pro všechny nečekaná odpověď. Pak se dcera rozplakala.

Ve druhém sezení získáváme otce nejen pro dceru tak, jak to dcera potřebuje ke svému dozrání, ale také pro matku. Dcerám se snadněji loučí s prostorem, kde vyrůstaly, když za sebou nechávají rodiče spokojené.

Při práci se opíráme o koncept sociální dělohy a sociálního porodu.

Druhé sezení

F: matka, M: otec, D: dítě (Klára), Ch.: dr. Chvála, T: dr. Trapková

T: A změnilo se od té doby něco? Třeba i malého?

D: Těžko říct, já jsme nic nezaznamenala.

T: Všechno při starém, není to ani horší, ani lepší?

D: Já nevím.

F: S tím jídlem jsi ale říkala, že se snažíš.

D: No, normálně jím.

T: Normálně jíš?!

F: Ne, ne.

D: No normálně, no normálně, jako že přijímám potravu, akorát že třeba ne často ...

Ch: Máš svůj režim.

T: A stává se ti pořád, že zvracíš?

D: Ne.

T: To se ti nestalo!

D: Už ne, protože já když jako mám ty nápory, tak nějak se jdu odreagovat.

T: Ty sis na to našla recept.

D: Nó, nebo tak nějak,...

T: Je to pro vás změna?

M: Pro mě jo, my to chápem jako změnu.

F: Že se o tom hovořilo, tak si myslím, že to z ní spadlo, to jsem jako na ní hned viděla.

Ch: A z vás to spadlo taky?

F: Ze mě taky, když jsem..., že jako chce spolupracovat a že jsme to chytili v začátku, se domnívám.

Ch: Aha, takže vám se ulevilo, v tomhleto.

F: Tak jo, no.

Ch: Aha, to by nebylo málo na začátek, když se vám může ulevit, protože možná, že dceři víc vadilo to, že vy jste byla v napětí a že jste s tím měla starosti. Nevím, jak to měla Klára, ale měl jsem poslední pocit, že ona neumí přesně definovat, co by potřebovala, že vlastně jenom pojmenovala to, že ta potíž je taková, že někdy musí zvracet, aniž by si to mohla vyvrátit, aniž by to mohla nějak vyloučit nebo aniž by to mohla ovládnout. A tak mě se zdálo, že vy s tím máte větší starosti v té době než Klára. Že to bylo takový příliš pro vás nebezpečný nebo tak bych to fek.

F: Tak měli jsme o ní starost, protože jednak já jsem teda s tím byla seznámena poprvé, že jo, od dětské lékařky, oč se vlastně jedná a měla jsem o ní strach, když jsem jako viděla, že jí nemůže nějak hned pomoci, že to bude na delší dobu. No.

T: Já se vůbec nedivím, že jste byla taková vylekaná. Já například teď v Praze mám jednu paní, který je už třicet let a deset let denně zvracela, a nikdo o tom nevěděl a přišla po těch deseti letech, kdy je poměrně těžký to nějak měnit. To prostě za těch deset let už se to tak zavezme do toho běžného režimu, že ta změna je těžká. Jestli ty jsi přišla po měsíci, tak docela dobře rozumím tomu, že jestli se ti to měsíc stávalo, tak když teď říkáš, že vlastně se nic nezmění-

Rodina si změny často nevšimne, nebo její význam nedocení, zvláště když je zpočátku nepatrná. Je třeba na ni upozornit, vyzdvihnout ji.

Podílíme se s matkou na zvyrazňování a kotvení změny. Pochvalujeme si vzájemně zlepšení a tak se hned na začátku snižuje míra úzkosti v terapeutickém systému a zvyšuje pocit bezpečí, které usnadní otevírání a spolupráci. Vzniká "ano-nastavení". Otec s dcerou nás neverbálně doprovázejí.

lo, no prostě je to tak, jako předtím. Takže mi to je docela pochopitelný, asi jako když jedničkář dostane pětku a pak má zase samý jedničky, tak ta pětka je jen taková epizoda, která nestojí ani za řeč. Přesto, to udělalo takovej jako ... vznik ten velké strach u vás v rodině.

F: No jistě, protože to bylo neznámé, museli jsme se s tím oba seznámit, teda oč vlastně se jedná. Ona taky se domnívala, že budeme reagovat záporně, což jsme si taky vysvětlili, no a pak jsme jí podali tu ruku a říkali jsme, že jí pomůžeme, že musíme ale všichni a ona nejvíc.

Ch: To mohlo být překvapení příjemné pro Klárku.

F: Nevím, to musí říct ona sama.

D: No já nevím, já myslím, že je pravda, že jsem se bála, jak jako na to budou reagovat, že jsem si myslela, že opravdu budou spíš než aby se mi snažili pomoci nějak rozumnou cestou, tak spíš že se budou zlobit.

T: A můžu ti říct, že to tak bejvá. Teď si vzpomínám na jednu holku, která sem přišla a ten táta ze zoufalství už jí taky seřezal, ale to bylo už po nějaký době, kdy prostě ty rodiče zkoušeli a vyzkoušeli všechno možný a ono nic nezabíralo, tak prostě zkusili i tohleto.

F: No, je pravda, že to je dost náročný, protože je dost nervní a dost je taková **agresivní** a taková jako **hádavá**.

Ch: **Hádavá?**

D: Agresivní nejsem...

F: Tak jako slovně agresivní, abych to upřesnila, a že už jsem teda taky včera řekla: "Tak Klárko dost, já už mám taky své hranice a musíš teda taky přestat a nemůžeš takhle tohle na mě vyjiždět".

M: Já totiž neustále přemýšlím, jestli to pramení z tvého věku, a nebo jestli jsi taková poslední dobou, jo, to nedokážu rozlišit...

Ch: K čemu se spíš kloníte?

M: Že je taková. Spíš...

Ch: Že taková zůstane?

M: I před tím měla jako tady ty projevy a teď se to samozřejmě hodně zvýšilo.

Ch: A není to jenom podtržení těch jejich schopností tím věkem, není to tak, že ona je opravdu taková ale tím, že je v tom věku, tak se to zdůrazní...

M: ... samozřejmě, tak ... zdůrazní ...

Ch: To nemusí být ale nutně tak špatně, já nevím, jestli to považujete za nevýhodu, jestli by bylo lepší kdyby to bylo věkem nebo jestli by bylo lepší, kdyby to bylo povahou.

M: Já to považuju za nevýhodu!

Ch: Za nevýhodu?!

Začíná téma **bariery**. Matka vyslovila v toku řeči dvě klíčová slova: **agresivní** a **hádavá**. Terapeuti na ně upozorní rodinu. Otevře se tak důležité téma celé konzultace. Matka si stěžuje, že sice zvrácení přešlo, s tím je spokojená, ale dcera začala být agresivní a hádavá. V podtextu je stíznost, že to není normální a také otázka, zda by se s tím nemělo něco udělat. Agresivita je síla, která může posloužit jako síla porodní. Je třeba jí vyzdvihnout a očistit, aby mohla působit bez výčitek, aby nebyla tlumena. Síla působí vždy na **hranicích**. I toto téma se nejprve objevuje v jazyce rodiny. Patologický symptom vymizel a objevila se za ním původní potlačená emoce vzteku, kterou nikdo v rodině nevidí rád.

Ziskáváme otce pro spolupráci. Jakmile se přidá, reaguje mužský terapeut tak, aby usnadnil nalezení odpovědí. Otec vyslovuje dilema, terapeut napomáhá: "K čemu se spíš kloníte?"

V rozhodování otce je obsaženo obvinění dcery: "Je-li to jen věkem, není to tak zlé, ale jestli je dcera taková, to jsme pěkně dopadli". Hádavost přeznačíme na výhodu a ještě zjistíme, že dcera je prostě **jiná**.

M: Nevýhodu.

Ch: A v čem je ta nevýhoda?

M: No, impulzivní reakce, přemrštěné, od smíchu k pláči je nedaleko...

Ch: (smích) To možná pro vás, který jste tak racionálně uvažující, je to možná něco nezvyklého.

M: Dost často uvažuji spíš ekonomicky.

Ch: Ano, ekonomicky, promyslíte si ty věci, než byste vybuchnul, než byste... máte s tím zkušenost lepší.

M: Ano, ano.

T: A jak to vlastně vypadá? Můžeme si to na nějaký situaci představit, čemu vlastně máma říká, že jsi agresivní nebo čemu táta říká, že jsi, že seš impulzivní a od smíchu k pláči? Stalo se dneska něco takového nebo včera nebo víš o čem mluvím?

D: Jo, já vím o čem mluvím. Mně stačí, já přijedu ze školy a oni mi řeknou "Ahoj!" a já už na ně řvu. (smích)

Ch: A co řveš, taky ahoj!

D: Nó.

Ch: ...jo, nebo něco v tom, v tom smyslu dobrou chuť, co se o mě staráš?

D: Né, ne to né.

Ch: A proč teda ne?

D: Řeknu jim ahoj a pak už to jako jede.

Ch: A pak už to jede. A co se tam děje? Čím tě naštve kdo?

D: Já nevím, ničím (smích), je to v pohodě, oni sedí u televize a prostě koukají se na televizi a já přijedu úplně zmlácená...

Ch: Hotová...

D: ... jo

Ch: A oni řeknou ahoj a to stačí.

D: No, a tiše jako koukáme na Risk jako a...

Ch: ...a oni, dej pokoj teďka a ty se...

F: Ale to my vždycky už...

D: A oni mi odpověděl, že když sleduju já televizi, že na mě taky nemluvě.

Ch: No, ale to není málo, to ale neznamená, že nic nedělají. To, že řeknou ahoj a hned udělají pšt, tak to může být až dost, to není, že by tě...

T: To může být jako rozbuška.

Ch: To může být jako rozbuška, to není žádná malá akce, když mě nikdo neposlouchá, když jsem právě přišla domů.

F: Ale my ji posloucháme, Klárku vždycky...

Ch: Koukáte na televizi...

F: ...za půl hodiny, kdy už seš najedená a v pohodě snad...

Jenže Martin nevolá nebo zrovna nepřišel a seš nervozní, ne?

D: A ne ne.

Ch: He.

Terapeut s otcem teoretizuje. Výhodnější je, zeptat se rovnou na konkrétní příklad, na kterém si můžeme situaci prohlížet jako pod zvětšovací sklem. Vyprávěním se konkrétní událost zpřítomní a objeví se autentické emoce. Terapeutka požádá o konkrétní vzpomínku záměrně dceru. Doposud mluvili dospělí o ní bez ní. Terapeuti se takto k dceři během sezení často připojí, aby jí dopomohli prosadit se proti dospělým. Uvolňují pro ni prostor, ve kterém by si mohla dovolit projevovat se spontánně. Starost o rodiče přebírá automaticky druhý z terapeutické dvojice.

Terapeut pomáhá dceři, aby si vybavila, jak to vypadá, když přijde domů. Zvedají se v ní emoce, kterým nerozumí. Něco se děje, ale ona neví co. Mají se rádi, nedělají nic špatného, tak proč ta alergie?

F: Včera ses vytočila jenom, že jsem se tě dvakrát na něco zeptala a to je u mě normální.

D: (smích) A na co ses ptala?

F: Já už nevím, nebylo to nic vážného, něco takového běžného.

D: Tak proč se mě ptáš dvakrát?!

F: Já už jiná nebudu.

D: Já pak získávám pocit, že když ti to řeknu, tak že mě neposloucháš, nevnímáš, a tak se mě musíš zeptat znova, prostě.

F: No, je to moje chyba, já se...

Ch: Proč by to byla vaše chyba?

F: Několikrát to i manžel říkal, vždyť už ses mě na to ptala, ale já už jsem taková, prostě, že se na to zeptám třeba dvakrát v pětiminutovém rozsahu nebo i kratším, jo, ale při té otázce podruhé, když to říkám, tak už vím, že jsem se na to ptala, jenže už to člověk nemůže vzít zprátky.

Ch: A dostala jste odpověď?

F: No, vytočím ji vždycky, dceru teď momentálně.

Ch: Počkejte, počkejte, ptáte se podruhé, i když jste dostala odpověď, nebo Klára neodpoví, a vy pak se vrátíte znova k té otázce?

D: Ne, já odpovím.

Ch: Jo, jo.

F: No tak různě.

D: Já odpovím...

Ch: A maminka se znova ještě zeptá.

D: A já z toho získávám pocit, že mě ignoruje.

Ch: Jo, jo, to znám.

D: Když se mě zeptá jako a ...

Ch: A nemůže to být tak, že ty seš hotová, když přijdeš z práce nebo teda ze školy, tak máma je taky hotová, když přišla z práce? Není to takhle?

D: Ale ona už je přece doma! (Smích)

Ch: Ona už by měla být odpočatá, alespoň chvíli...

D: ... Nó.

Ch: ... Má náskok...aha... vy jste říkala, já vím, že je to moje chyba, ale proč by to mělo být tak, že tím, jak Klára roste, tak hledá možná nějakou pozici, která tam bude jiná, než byla před tím, a že ta proměna tohohle dělá to, co vy na sobě zažíváte.

F: Ne, to já vím tohle o sobě, že se ptám na jednu věc několikrát, jo, to nemám jenom z rodiny, to mám jako i od přátel nebo tak, jako no...

Ch: Muže se ptáte několikrát taky?

F: Od manžela taky, no teda, že mi řekne, na to už ses ptala.

Matka se pokouší hledat původ konfliktu v dceři. "Ona má špatnou náladu, za to my nemůžeme".

Objevuje se jedna z podob hranice: matka se často musí zeptat dvakrát. Ostatní pak mají dojem, že je nevnímá. Jako před tím agresí dcery, tak nyní i to, že si matka kolem sebe staví bezděčně ochrannou bariéru, zbavujeme náteru viny: Proč by to byla chyba?

Bariéra ze strany matky způsobuje agresí dcery. Tak se formují "porodní síly". Matka konstatuje, že tím dceru vytočí vždycky. Působí to jen na dceru?

Terapeut znovu očisťuje sílu, kterou považuje za užitečnou při "porodu". Jako by snižoval pocity viny za způsobenou porodní bolest.

M: Já vůbec nevnímám. V místnosti se mluví a já, když se nad něčím zamyslím nebo cokoli, tak nevím.

Ch: Jste mimo.

M: Jsem naprosto soustředěně.

T: To je ale hrozně cenná vlastnost.

Když něco potřebujete vyřešit, tak se na to bezvadně soustředíte a neruší vás okolí.

D: Jenomže zase ostatní...

M: Ale všichni předpokládají, že o sto procentech věcí, co se mluví přede mnou, takže o tom vím...

Ch: (není rozumět)

M: ... třeba momentálně, nikdy mě to potíže nedělalo, ale momentálně v zaměstnání a v pozici, jaký sem, mi to potíže dělá. Čili, já se snažím přeorientovat, už jsem zjistil, že prvky...že to dokážu...

Ch: ... že to jde, že tam máte tu možnost...

M: ...ale jde to těžko, těžko.

Ch: Je to možná na úkor kvality, toho vnímání...

M: ...ano, přesně...

Ch: ...že se to musí rozptýlit a to vy možná taky znáte že...

F: Já naopak stihnu víc věcí. Já mám jako zvukovou kulisu rádio, vedle jde televize, vnímám a...

Ch: ...pletete a čtete...

F: Ne, nepletu, to je jako minusová záležitost u mě, ale když tam dělám nějaký ty domácí práce v kuchyni, tak prostě i hovor při tom stihnu a tak. I tak jsme se učivávala.

M: Fyzická činnost mi nevadí, ale toto je spíš psychická záležitost. Když budu něco dělat, tak budu vykonávat tu práci perfektně, činnost tedy, ale jako myšlenkově jsem soustředěnej na jednu věc a nejsem schopen vnímat víc najednou.

D: Nám oběma se to stává, když čteme knížku, tak na nás může mluvit máma pořád v kuse...

Ch: ...a nikomu to nevadí...

D: ...a dokud nedočtem kapitolu nebo celou knížku tak neprojde.

T: Neprojde.

F: A nehorší je, že mě říkají hmm, hmm,...

Ch: To vypadá, jako že...

F: Já to beru, jako že mě zaregistroval, a nakonec zjistím, když už se jedná o konkrétní řešení, že tedy...vždyť jsi mi to neřekla.

T: To já moc dobře znám. Když byly děti malé, a četla jsem jim pohádky, a protože to bylo každé večer a mě už to moc nebavilo a věděla jsem, že je to každé večer potřeba, tak už jsem pak uměla číst s velkým citem a přednesem pohádku a vůbec jsem nevěděla, o čem to je. A vedle jsem si přemýšlela o svezích věcech.

Ch: Ano, ano.

T: To bylo pak velmi nebezpečný, když se mě pak to dítě zeptalo na nějakou ...něčemu nerozumělo a já musela lovit v tom textu zpátky o čem to bylo.

Bariéru jsme doposud chápali negativně - bylo to něco, co vzbuzovalo agresí ostatních. Teď se ukazuje výhoda schopností uzavřít se a nevnímat okolí. Takový člověk se dobře soustředí.

Téma očištěno od pocitů viny a podezřívavosti náhle otevřelo v myslích nás všech bohaté řetězce asociací, které si s radostí sdílujeme, a kterými téma v celé jeho mnohotvárnosti teprve společně objevujeme. Emoce spojené s výstavbou a procházením bariér se stávají srozumitelnými a ztrácejí punc patologie.

M: Tak tohle ovládám taky, takhle. Jakoby funguju, všechno je v pořádku, ale jsem tedy mimo, protože jsem se zamyslel nad něčím, co považuju za důležité zrovna v ten okamžik.

T: Poslyšte, ale vy jste v tom všichni tři stejný a akorát problém je v tom, že je hrozně prima, když je člověk uvnitř. Když je v tom soustředění, tak mu můžou být všichni ukradený. Ale když se ocitnu na druhý straně a ocitnu se v té roli toho, kterej by potřeboval s tou mámou se setkat nebo s tím tátou se setkat, nebo možná oni s tebou nebo ta tvoje spolužačka s tebou, tak pro toho, kterej přichází zvenčí, tak je to strašně nepříjemný. To musí být hrozný. Vy umíte udělat tu stěnu, tu bariéru tak pevnou, že dokud vy se nerozhodnete, že otevřete dveře, tak teda nikdo nemá šanci.

Ch: To potom ale se mi zdá, že někdo z vás tři v tom možná trpí víc a někdo míň. Nevím ale teďka, jak to snaží kdo z vás, možná, je možný, že to máte všichni, tuhle vlastnost, i když se mi zdálo, že vy jste mluvila o tom, že máte schopnost spíš si nechat tu kulisu zvukovou, a že jste vícekanálová, že dokážete na více kanálech přijímat, i když je pravda, jak se ukazuje, že když se na něco zeptáte, dcera vám odpoví nebo manžel

vám odpoví a vy to ještě jednou, protože to nesedí přesně tam, kam to asi mělo přijít, tak vy se vlastně začnete ... znova se na to musíte zeptat, pak si teprve uvědomíte, že už to proběhlo. Tak to je podobný.

Oba terapeuti se střídavě doplňují, v jakémisi "stereo efektu" rozšiřují rodinné asociační prostor tak, že vyjmenovávají množství různých možností prožívání. Jde o postup dobře známý z ericksonovské hypnoterapie.

T: Když já si ale nejsem jistý, jestli to není totéž. Můj syn, když si pustí nahlas muziku, tak to je ještě lepší než to, co vy jste tady vylíčili, že umíte, protože skrz tu muziku já k němu prostě vůbec neprojdou. To musím jít opravdu až k němu, zařvat mu do ucha a pěkně ho naštvat a případně jít rovnou k tý bedně a tam to vypnout a tím ho teda naštvu ještě víc. To pak nemám více méně šanci se s ním bavit. Ona ta muzika může být součástí toho zaštitění.

F: Já to mívám jako velmi mírně, já nesnesu nějakou hlasitou právě naopak...

D: Máma... Máma, já bych řekla, že ty nevnímáš tu muziku tak nějak ani. Ona třeba vůbec nevnímá, co tam hrajou, ale ví, že něco hraje a potřebuje, aby něco hrálo.

Ch: Takovou jako kulisu.

F: To se mylíš, já to vnímám, jako když jsou to ty melodie, který se mi liběj...

Ch: ...který znáte, tak vy na to...

F: ... ty moderní, to už jako, nebo tvoje, ty, co tobě fíka, mě už neřikaj tolik jako tobě...

D: To je škoda.

Ch: Je to škoda?

D: Nó.

Ch: Chtěla bys...

D: Já bych chtěla, aby rozuměli muzice.

Ch: Jó.

F: Tvý muzice, Klári.

D: Né, né my muzice, vůbec muzice, vždyť oni neznaj ani kapely, který byly za jejich mládí.

Ch: (k otci) Ale my si pamatujeme na Beatles a potom moc jiný nebyly, no.

Nové téma často přináší náhoda. Další sekvence se bude týkat zdánlivě hudby. Členové rodiny se budou pít o hudební žánry, zatímco terapeuti si kromě toho všímají, co si rodiče a dcera sdělují metakomunikačně. Prohlížíme si společně dál proces oddělování.

M: Já, kupříkladu, si pamatuju další kapely i další zpěváky, protože jsem to v té době měl tak rád, tak asi jako ty teď, jo, nebo ne tak moc, ale měl rád.

D: Já jsem teď byla na koncertě...

Ch: Na koncertě?

D: Teď jsem byla na koncertě a byl tam tátův kamarád, stejně starej a můj otec tu kapelu nezná, jak je to možný!

M: To neznám, no.

D: Česká kapela - Abraxas.

Ch: Abraxas, to je známý.

M: Já znám, že existuje Abraxas, ale...

Ch: Já taky nevím, co konkrétně hrajou.

M: ...co hrajou a nic víc.

F: Nám se, Klárko, víc líbilo country, jako.

Ch: Byli jste v jiným žánru, trochu.

M: Ano, ano.

Ch: A co ty posloucháš?

D: dlouhé ticho

Ch: No tak, Abraxas, co ještě...

D: Né, tak né, Abraxas nepatří k mým oblíbeným, ale jako byla jsem ráda, že jsem na nich byla.

Ch: A co ještě?

D: Já nerada škatulkuju. Já to nezařazuju.

Ch: A nějakou kapelu třeba?

D: Jako kapely přimo? Teď jsem byla asi pětkrát na Znouzectnosti, Zuby nehty, Meikls-Ankel, Ira, Sto zvířat, Nšo-čí...

T: Ono možná nezáleží, tys to říkala před chvílí, že nezáleží až na tom, jaká je to muzika, ale že je to muzika. A to je jazyk. Jsou lidi, který se dobře cítěj, když je mluvený slovo, jsou lidi, který spíš se choděj dívat na obrázky, jsou lidi, který spíš se dívaj na sport, na pohyb a jsou lidi, který potřebujou k tomu, aby se cítili dobře, muziku. Jako kdyby ty ses cítila dobře ve světě muziky a je ti líto, že vaši možná se cítěj - tátu odhaduju na ten sport - třeba. On si odpočine a cítí se dobře v jiným světě než je muzika.

D: Hmm, to jo, on se mě snaží tahat s sebou na kolo a podobně.

M: V jejím věku a samozřejmě i dost později jsme poslouchali muziku velice často a všechno možný, já i hlasitě a dokonce jsem tvrdil, že tedy nahlas puštěná muzika teprve vzbuzuje ten příslušnej libý pocit. Jo, ale...

Ch: Už ne?

M: Teď už to asi souvisí s věkem, že se člověk naopak, spíš potichu muzika a ruší mě. A pak jde ještě o to, že bych možná muziku, kterou v mém mládí jsem vnímal a vnímám dodnes dobře, takto bych možná i snesl, ale to co se teď momentálně, s tím jsem se já jako ... přiznávám, když s Klárou hovoříme o tom, tak přiznávám, že je to kvalitní a poslechově dobré, ale už nejsem schopen tu muziku ákceptovat natolik abych...

Ch: To, myslím, že znám dobře. Já často když přicházím domů, tak tam je hluk a mají klíče v zámku ještě navíc, tak že se nemůžu dostat dovnitř žádným způsobem,

Terapeut se přidává na pozice otce. Vytvoří spolu přechodnou koalici. Budou se nějaký čas podporovat ve svém otcovství.

Do živé, otevřené atmosféry, všichni jsou zaujati tématem o hudbě, zasévá terapeutka novou myšlenku: Existují různé mody vnímání. Nabízí rodině, aby si všimli, jestli by se třeba nedorozuměl v jiném modu snadněji. Bystře reaguje dcera. Otec potřebuje ještě nějaký čas. Terapeuti jej tedy dál provázejí.

(všichni smích)

Ch: No jo, tak to je ono,

T: Hele Klárko, mě to připadá, jako kdybys odešla - tady je ten domov, tady jste dlouho žili společně - a ty teďka odcházíš ven, ta muzika nepatří do toho domova, vaši poslouchali nebo poslouchají něco jinýho, a ty objevuješ, že v tom světě je taky ještě

jiná muzika, než jakou poslouchali vaši, a oblíbila sis ji, je ti blížká a zdomácnuješ v ní, ale má to jednu chybu, že to totiž není muzika těch tvejh rodičů, a když se to takhle děje, tak najednou je tu ta věc, která tě od těch vašich sakra odděluje. A možná, že už ani není naděje, že někdy byste si v tomhle mohli porozumět. A ty chceš, ty chceš věc, která není možná. Ona je totiž paradoxní. Ty bys chtěla z toho domova ven, a chtěla bys zároveň, aby vaši citili, byli s tebou.

I otec zkouší, zda by mohl mít s dcerou společný zájem. Dcera poctivě říká, že nemohl. Oba to mrzí, ale nedá se nic dělat. Mohou to jen respektovat.

D: Jedině, že bysme se přestěhovali.

T: Takže ono by to šlo akorát, ty bys šla ven a oni by byli s tebou a tak by jsi vlastně nešla ven. A to je myslím něco, co jsme zažili všichni. To je ten smutek toho oddělování.

D: Smutný (chichotání)

Ch: Já si to pamatuju jako smutný, teď to možná není tak smutný pro tebe.

D: Já tak nějak, já mám muziku moc ráda, ale jako že bych visela opravdu na tom, že jako musej to oni poslouchat se mnou, to, že jsme to tady rozebírali, tak jsme se k tomuhle tak dostali.

T: Já souhlasím, že ta muzika není to nejdůležitější.

Ch: Není to podstatný.

T: Ale jako kdyby se na té muzice, jak jsme tady o tom mluvili, ukazovalo, co je taky v mnoha jiných ohledech. Ona to není dneska už jenom muzika, co máš svoje, nebo co si hledáš svoje a v čem už nemůžeš doufat, že ty rodiče v tom budou s tebou. Oni ti v tom můžou fandit, oni můžou chápat, že se ti to líbí, oni můžou chápat, že se ti něco jiného nelíbí, můžou ti v tom držet palce. Ale už to nebude tak, jako dřív, že by to byl váš společnej zážitek. Že by to bylo vaše společný téma. Možná, že tak jako se to teď ukázalo v té muzice, tak že je to ještě v mnoha dalších věcech. Nemůže to tak být?

dlouhá pauza, všichni zamyšleni

D: Asi ano.

M: Mě třeba mrzí, že se neúčastníš mého světa...

D: ...vždyť jsme byli na Valdštejně několikrát.

M: ...velice jsem ocenil, že jsi se mnou jela letos v létě na ty tři dny, nebo kolik jsme spolu byli...

D: ...taky to byl nejhorší víkend v mém životě...

M: ...vidíš to (zklamaně), já jsem právě naopak, kdybys to zažila jako zážitek tak...

Hledání podobností a rozdílů se zopakuje ještě jednou na jiném tématu. Otec vylákal Klárku mezi horolezce, a znovu neuspěl. To není její svět.

Ch: Mě se zdá, že je to podobný.

D: Když ono to nebylo špatný, ale tam nebyla žádná zábava. My jsme jeli na horolezeckej festival. On chodil na horolezecký filmy, tahal mě sebou, jenže já, já prostě horolezecký filmy nemusím. Já radši si to jako prohlídku naživo jak lezou a jako filmy nemusím. A tak jsem se flákala tak nějak po těch Teplicích nad Metují, on vždycky

byl tři hodiny v kině, no a pak nějak potom jsme šli někam lít a to byl takovej víkend, kterej byl pro mě takovej, já nevím, takovej normální.

T: Aní ryba aní rak.

D: No.

Ch: Ale to je něco podobného. Tak jako byste na tom byl podobně jako vaše dcera. V tomhle tom. Kdyby i vy jste byl docela rád, kdyby ona už mohla být docela samostatná...

M: Ano

Ch: ... ale současně byste byl rád, kdyby jste mohli mít některý společný věci, jako to bylo, když byla menší.

M: To nevím, strašně rád bych býval, kdybych ji mohl zaučit do některých věcí. Často si říkám, že kdyby třeba byl kluk, tak že bych jako..., že bych k tomu měl blíž.

Ch: Že by se mu třeba líbily ty filmy a že by...

M: Přesně tak.

T: Ale zaručený to není, co kdyby psal básničky.

F: Ale ty jsi byl rád, že neinklinuje k tomu lezení.

M: No to zas z nějaké té obavy...

T: Vy jste lezli oba?

F: My jsme měli třetí schůzku na laně,...

Ch: Na laně?

F: ...kde si mě testoval a prošla jsem.

Ch: Jó.

F: Takže jsme lezli, no, jenže já už teď jen pro to fandím, aktivně to už nedělám. Jenom velice sporadicky.

D: A já tak jednou za dva roky.

F: Jenom za příznivých fyzických podmínek něco vylezu nebo se nechám spíš vytáhnout někým.

Ch: Za tu poslední dobu, co jsme se neviděli, byli vy jste spolu někde?

Stalo se něco v tomto směru snad? Nového? Podnikli jste spolu něco společného?

M: Asi ano, asi sestra, nevím, jestli jsme byli na vycházce nebo nebyli, teď si nevzpomenu...

F: Jo byli jsme, ale holka s náma nebyla, ta byla s Martinem.

Ch: To mám na mysli, no, nějaký kino nebo něco, chodíte vůbec do kina?

F: Kino nám teď zrušili, to nové kino je přes celé město.

Ch: Takže to je daleko.

F: Musí se vzít vozidlo, tady jako jsme mohli jít pěšky, tak ta vycházka byla příjemná, s tím vozidlem je to jako rychlejší, ale ta vycházka chybí.

Ch: A v zásadě máte to rádi? Takhle vyrazit do kina.

F: Jinak do kina jsme chodili velice často, dřív, když bylo ve městě.

Ch: A je tam nějaký divadlo?

F: Je. Taky divadlo.

Ch: A stojí to za to tam někdy jít?

Téma je vážné pro všechny. Svět horolezec-tví, muziky, knih, to býval společný svět otce s matkou. Dávno se ve svých zájmech rozdělili. Je tu však dcera, která dorůstá do tehdejšího věku matky a otec ji naučil knihy milovat. Jak rád by si s ní o knížkách povídal, ale ona si našla knihkupce. Otec je ten, kdo připravuje dceru pro její dospělou roli ženy, ale připravuje ji pro jiného muže.

Dcerám se snadněji odchází z prostoru rodiny, když v něm zanechávají spokojené rodiče. Ale tak tomu právě u dívek s mentální anorexií a bulimií nebývá. V předchozím sezení nás Klára překvapila smutnou předpovědí: Až odejde, rodiče se rozejdou. Zkoumáme, v jakém stavu je vztah otce a matky. Mají ještě naději na něco společného?

M: Tak někdy, někdy a jako místní, samozřejmě, to je příliš ochotnické a někdy hostuje tam někdo nebo nějaká kapela hraje a tak dále, ale za posledních...

Ch: A jedete někdy sem?

M: X let jsme nic jsme nedělali.

Ch: Zajímá mě, jestli by náhodou nebyl čas to trochu ověřit, znova ohledat, jestli vás to nezajímá, jestli by náhodou tudy se nedalo... Vy jste v takové situaci, jak jsme posledně mluvili, kdy se možná přešlapuje na místě, co bude dál, jak to bude, jestli to stojí za to, to hledání.

F: V tomhle jsme jako teď minusový, že jo. Jako že je pohodlnější ta televize.

M: Já se přiznávám, že ne jenom pohodlnější, ale prostě už životní styl asi příliš nedokážu měnit.

Ch: Neříkejte, že si nemyslíte, že byste nezdobil v takovém divadle. To je společenská událost.

M: No, nějak nevím, To je zajímavý, že snad v určitém věku jsem taky chodil a dneska jsem specializované vyložení na tu svoji společnost a vyhýbám se jiným.

Ch: To je hezký.

M: Už nedokážu se přeorientovat.

T: Táta zatushl do určitého tvaru, ve kterém už setrvává.

Ch: Hodlá setrvat.

M: Jsem si uvědomil, že jsem setrval, a že už člověk si v určitém věku uvědomí, zřejmě, že už je hotov, jako hotov v názorech, některých, a že by těžko přijímal další a mám...

Ch: Dovedete si představit, že by se to mohlo změnit...

M: Možná i to, jako jsem...miluji změnu, miluji jezdit furt pryč, mám rád změnu, ale nemám rád změnu toho stylu, přijímání té změny.

Ch: Hm, hm.

M: Čili já si uvědomuji, že my jsme uzavřeni trochu do svých... ne problémů, ale do svých myšlenek, do svého světa, takže možné způsobují i to, tu dvoji otázku třeba v mém případě speciálně, já skutečně někdy se nedokážu odpoutat, jo, to jsem si kolikrát říkal, jestli to neprovokuju já, tohleto.

T: Jak že byste to provokoval, že to vaše žena nemůže projít, tak radši se zeptá dvakrát.

M: Tím, že nevnímám, tím, že prostě já si...

T: Že umíte odpovědět aniž jste soustředěnej na ženu a ona to potřebuje. Kontakt s váma a ne, že jo.

M: To jako skutečně tydlety problémy... (zamyšleně)

Ch: Já se na to zeptám spíš, já jsem porodník a já mám takovou zkušenost, že žena rodí a obvykle v situaci nebo těsně před porodem nebo brzo před porodem vypukne u ní takovej zvláštní stav, aspoň ony o tom mluvily, já to neznám na sobě, říkaly to ty ženy, co rodily, a podle toho se dalo poznat, že ten porod se blíží, že už to tak vždycky zůstane, říkaly: ježíš, to já už budu mít vždycky to břicho. A teď tenhle stav jakési

Staráme se o matku. Ze zkušenosti víme, že právě matky v období, kdy děti opouštějí hnízdo, extrémně hladoví po blízkosti. Děti nedostatek pozornosti ze strany muže pomáhaly vyrovnávat.

Otec se brání. On už je hotov, ztuhlý do určitého tvaru. Nechce se mu pohnout z místa. Jestli situace vyžaduje nějaký pohyb, tak s ním, mužem, nemáme počítat. Ch. vypadá, že s ním souhlasí, T. jeho postoj problematizuje. Oba se ho pokoušejí pro změnu získat.

Jakmile víc tlačíme na změnu, ihned vyvstane otázka viny. Porodník se nevzdává.

hotovostí nebo jako bezvýhodnosti nebo, řekněme smířením se s tím, a takovej už stabilní stav je vlastně správnou známkou té změny. Takže proto se na to ptám, jestli

náhodou u vás to už definitivní jako je, ten tvar, do kterého jste se dostal, o kterém říkáte, že člověk už je hotovej, tak jestli náhodou vás nečeká jedno stadium nebo nejmiň jedno stadium životní, ve kterým to zas ještě může být jinak. Já vás nechci zneklidňovat, ale myslím si, že by to možná nebylo nevýhodný pro všechny a nebo možná, že ty okolnosti vás k tomu možná přimějou. Protože já znám to, co říkáte, že jste v tom jako hodně ponořenej, tak já to možná mám taky tak. A my jsme, ačkoliv se to nezdá, pěkně podobní, protože já mám dceru asi v tomhle věku taky, tak jsem taky často myslil někde jinde než právě doma, a i když tam tělem třeba jsem. A já si myslím, že to není příliš zdravý, že člověk si neodpocívá tím, že by od toho mohl někdy vypnout nebo odejít. Nebo nechat to chvíli taky být nebo jako by nepřepínal nebo já to tak mám. Nepřepínám často na živý témata a myslím si, že pokud ta moje žena aspoň chce se mnou někam vyrazit, tak že je to velmi příjemný, že to může být velmi příjemná změna, i když se mi ze začátku moc nechce, ale když to potom podnikneme, tak je to fajn.

M: Já jsem nespolečenský. Jako ty rodinný sešlosti, co by žena se v nich cítila nebo pohybuje se celkem dobře, tak já neuznávám a jako se jich pokud možno odmítám účastnit a to je asi taky taková...

Ch: A počkejte, neuznávám a nebo necítím se v tom dobře?

M: Necítím se dobře.

Ch: Ono to zní jinak, tohle!

M: Tak jsem se nechtěl vyjádřit, že bych to jako neuznával, ano, rodina musí být, ale prostě necítím se dobře, ano, většinou se neprobírá něco, co by mě zajímalo v řeči a ...

Ch: To mě připadá takové jako "tradiční senior". Já když jsem byl v Anglii, tak tam prostě na tu určitou věkovou hranici dáj a tam ten senior určuje spoustu věcí v té rodině, a tak se tak jako ty sešlosti kolem něho tak jako motaj, a mě se zdálo, že oni si v tom jako libujou.

T: Ještě bych si představila, že byste chodil pravidelně do klubu. (Smích)

F: Vždyť chodí na ... (není rozumět kam)

Ch: To je ta hospůdka, to jsme říkali. To je vlastně takovej klub, ano.

F: Dalo by se říct, nó.

Ch.: No, no, no.

D: Není moc společenskej takhle. Není nijak na výši.

Ch.: Ale je dost dobře možný, že se ptám na něco, co vůbec není podstatný, a že by to vlastně žena ani nechtěla, aby se to nějak změnilo. Nebo to třeba vzdala, že by se to dalo. A nebo opravdu možná to není to podstatný, o co jde. Jen se na to ptám, protože sám jistě budu, nebo musím takovou věc řešit.

M: (vážně) Teď mě to mrzí, že ses takhle vyjádřila, protože...

D: Ale já...

Ch: S tím víkendem, že jo?

Dlouhá řeč působí jako konfuse, která má vést k uvolnění manžela z rigidního stavu. Vedle pochopení pro jeho stav obsahuje možnost změny, která nemusí být tak špatná, v podobě paradoxu: Možná, že pocit neměnnosti, je právě ta nejlepší známka nastávající změny.

Odpor může je zdánlivě nezměnitelný. Terapeut rozšiřuje možnosti k pochopení. Rozhodné "neuznávám" by mohlo znamenat "necítím se dobře". To otevírá cestu ke změně.

D: Nebo s čím?

M: Ne, já si myslím, že jeden, my jsme dva, spolu, společně svět našli, a to jsem tě vždycky vedl ...

D: ... Hospoda ... (smích)

M: ... k literatuře. A jako si myslím, že po této stránce si rozumíme, protože oba dva sečteme, co se dá. A o těch knížkách někdy hodíme řeč, i když ne příliš často.

To, co od matky je neúčinné, od dcery zasáhne otce velmi citlivě. Poctivě to přiznává: "Teď mě to mrzí, že ses takhle vyjádřila..."

D: Hm.

T: Netváříš se moc jistě.

D: Ne, jako. Ne, jako, určitě. Akorát je pravda, že my o tom nemluvíme. Ty knížky neprobíráme, jako je třeba probíráme s Martinem. Protože to je knihkupec, a takže ten o těch knížkách taky má přehled.

A znovu se vynoří to, oč jde: mohli bychom mít přece společný svět. Ten ztratit je tak bolestivé.

Ch: hm. Takže svět se přesouvá na toho Martina. Ten, do kterého tě táta uvedl, jako by se ten svět přesouval na Martina.

T: A nebýt toho táty, tak bys možná nebyla tak připravená se bavit s Martinem o těch knížkách.

D: No, to asi určitě ne.

Ch: Aha, no to jste udělal hodně. To není málo.

D: No, to jako to jó. Jenomže to on nemohl..., když jsem byla malá a začínala číst, tak táta nemohl vědět, že se jednou potkám s klukem, kterej bude knihkupec.

Ch: Nemoh to vědět, to ne.

M: Ale to ne, to záleží na společnosti, ve které se pohybuje. Ve společnosti, ve které jsem se pohyboval, nikdy žádný knihkupec nebyl, ale prostě byli to lidé, kteří četli.

Ch: Hm.

D: No jasně.

T: Aha. Možná, že bys toho knihkupce vůbec neviděla, kdyby tě táta k tomu nepřipravil.

D: No, to je možný, je to takový společný téma, který máme.

Ch: Hm, tak to neudělal táta...

T: Akorát jestli to pro vás není smutný, že spolu máte společný svět, kterým ale jste nepřipravil Klárku pro sebe, aby jste měli společně svět, ale připravil jste Klárku k tématu, který vás by taky zajímalo pro někoho jinýho. Je to pěkná votrava, co?

M: Hm, já jako s tím nemám asi problémy. Prostě odjakživa jsem si uvědomil...

Ch: Jasně.

M: ... že musí z domu odejít, a že bych měl, jak se mluví o tátech, který maj citovou vazbu tak silnou, že brečí nebo se brání tomu, že by odešla, tak že by ... až nadejde ten čas, myslím, že prostě řeknu ano.

Ch: To je věc rozumu, to, co říkáte.

T: Já vás vůbec nepodezírá, že nebudete tak ukázněnej, a že tu Klárku nepustíte. Naopak. Já mám taky dvacetiletou dceru a osmnáctiletýho syna a mám na to vysokou školu a je mi to houbu platný. Já to moc dobře vím, že to tak je správný, a taky že to tak dělám a doufám, že je nebrzdím, a že je doma nezdržuju, ale jako že by mi to bylo jedno a že by to nebolelo, to teda ne.

Racionálně otec s odchodem dcery samozřejmě souhlasí. Že s prožitkem je to jiné to se ukáže za chvíli.

M: Mě jako spíš nějak teď momentálně vadí, že si myslím, že ještě nenadešel ten čas, a že tedy s rodinou tráví, nebo s námi, málo, velice málo času.

Ch: Čili vy jste říkal, že by ještě měla víc trávit s rodinou, než přijde ten čas.

M: Ano, až přijde ten čas.

T: A kdy tak asi myslíte, že přijde?

M: No, až tedy především dostuduje.

Ch: Aha

M: To jako si myslím. A pak se domnívám, že by se měla stabilizovat nějak.

T: A to je za jak dlouho?

M: Rok.

Ch: Plus ještě nějaká stabilizace. To znamená ještě třeba začít pracovat nebo něco, jó?

M: Tak to bych, to bych byl taky rád. To už jako těžko, asi bych ji dokázal bránit, kdyby se zbláznila a chtěla se samozřejmě vdávat hnedka po skončení školy, jako jsou takovýchle typy. Já spíš se jí snažím vysvětlit, že totiž ona opravdu...

Ch: Je to pravda, není kam pospíchat.

M: Obávám se, že...

T: Počkej, co jsi říkala Klárko?

D: No, že je to v plánu. Že já počítám...

M: No, ty to tak bereš. Mné se právě zdá, že ty to takhle chceš udělat.

D: A to je špatný?

M: No takhle... Já se domnívám, že lidé, kteří nepoznali svět, tak se zloměj. Je to zlomí totiž, protože v každém manželství přijdou první, co přijdou starosti, jo. S dětmi přicházejí starosti. A najednou zjistíš, že sis jako všichni tvoji vrstevníci, kteří nebudou mít tuhle tu vazbu...

D: Ale já nechci děti. Ty myslíš, ty si spojuješ vdávky s dětma.

M: No dobře, tak nechceš děti. Tak i to ti přinese starosti, že budeš muset vařit, že budeš muset uklízet...

D: Jaký vařit?!

M: ... a prostě budete mít společnej svět, tam si rozdělíte úkoly, dobře. Tak on bude vařit, jo? Ale to je jedno, jak si to rozdělíte, ale něco budeš muset převzít na sebe, nějaké povinnosti.

Ch: Vy mluvíte v vlastní zkušenosti. Vy jste to přeci nějak taky, když jste se ženili, brali. Jak to bylo? Kolik vám bylo?

M: My jsme začínali prostě s holým zadkem, jak se to formuluje, my jsme neměli vůbec nic.

F: Měli jsme pět švestek.

...

T: Klárko, jaký to je, když máma a táta takhle mluví? Ty máš nějakou představu a teď já, já teďka vnímám, že táta to trochu, to vidí jinak. Jaký to je?

D: Já, jako, já ho ignoruju.

Ch: Hm.

M: Ano, přesně tento pocit mám.

D: Já jako mám svoji představu a tím to hasne. Jako zajímá mě třeba jeho ná-

Hrozící odchod dcery je přeci jen iracionálně velkou hrozbou pro oba rodiče. Otec se mu navzdory racionálnímu úsudku metakomunikačně brání, aniž si to může zatím uvědomit. Dcera citlivě reaguje na metakomunikovanou zprávu: Chystám se odejít, ale on s tím nebude souhlasit. Obává se, aby nemusela odejít bez rodičovského požehnání.

Vypadá to, jako by otec nechtěl pro dceru stejný osud, jako měla jeho vlastní manželka vedle něho. To by mohla být naděje na změnu mezi otcem a matkou. Strach o osud dcery by mohl být přeměněn v aktivní zájem o změnu osudu její matky. Terapeuti to zkusí.

Dostali jsme se snad k nejdůležitějšímu místu sezení. Otec útočí ironií a dcera se brání tak, že ho údajně ignoruje. Ani jeden nerozumí, co je k tomu vede. Potřebujeme si skrytý význam konfliktu prohlédnout. Kde jinde, než v prožívání. Jeho neverbální projevy čteme ve výrazech obličejů.

zor, ale to je všechno. Mě to třeba zajímá, ale jako myslím, že mě to nijak neovlivní.

T: Ale přesto, když si řekla, já ho ignoruju, tak mě to přišlo, jako že spustíš závěs.

D: To je docela možný, já ho docela spouštím, když táta mluví.

Ch: Takhle když mluví?

D: Ne, ne tady, ale doma spouštím závěs a vypnu si ho a je mi dobře.

T: A ten závěs, když spustíš, tak to má velmi dobrý důvody. Prostě závěs se spouští tehdy, když, abych to neviděla nebo abych nebyla konfrontovaná s něčím, co je za tím závěsem. A přece jenom, co by se stalo, kdybys ten závěs nespustila? Já totiž mám pocit, žeš ho tady nespustila a ty ses velmi významně zatvářila, já nevím.

D: Jo, tady ne, tady ne.

T: Co, co teďka, když táta měl takový ty brzdící řeči, že to ještě, že by ses zbláznila, kdyby ses vzdálila teď, že to není vůbec normální, že jemu bylo sedmadvacet, když se ženil a ještě to bylo možná brzo. Co se ti tam objevilo? Jak jsi to cítila?

D: Tak nějak jako, až přehnaně se mě snaží natlouct do toho, že se nemůžu vdát prostě hned po škole, že to prostě nejde.

T: A co to v tobě vzbuzuje, když se ti to snaží takhle...

D: Co to ve mě vzbuzuje? No, já nevím, co to ve mě vzbuzuje, já to nedokážu definovat...

T: Co je to za pocit?

D: ... ale vadí mi to.

T: Vadí ti to.

D: On je prostě, on je totiž děsně chytřej, děsně úžasnej, jako.

T: Tase popisuješ jeho, ale co to způsobuje v tobě, když on je takhle děsně chytřej. Co je to za pocit.

D: No, ne, neponižuje mě to. Ne, to ne, ani mě to nijak nesnižuje, já nevím, nějak mi to prostě vadí nějak ...

T: Máš vztek nebo se lekneš nebo se ti něco stane?

D: Spiš mám vztek, spiš mám vztek, asi.

Ch: Jako co mu je do toho, co má do toho mluví.

D: Nó. Proč mi do toho vandruje.

T: A není to náhodou ten vztek, o kterým jste začali, když jste přišli?

D: No třeba, asi.

T: Není to ten pocit?

D: Možná, no.

Ch: A je to vždycky takhle s tím tátou nebo má někdy, říká něco, co ty hned hned oponou nahoru a koukáš co. Někdy něco, může.

D: Jo, určitě.

Ch: Zná něco takovýho, co tebe zajímá a co to je?

D: Ale nevím, co to je.

Ch: Ne. A táta, neví to táta?

M: Já to taky nevím, co by to mohlo být.

D: Ale vím, vím že někdy...

M: Snad okolo těch knížek, když za mnou přijdeš a zeptáš se, jestli bys měla číst tohle nebo támhleto...

Je těžké přidržet Klárku při jejich vlastních pocitech. Stále odklání pozornost k otci. Na něj vidí, na sebe ne. Terapeutka se nevzdává, až Klára konečně pojmenuje vztek, viditelný dávnou v jejím obličejí. Ten vztek, o kterém byla řeč na začátku konzultace. A objeví se zároveň klíčové gesto. Ve chvíli, kdy Klára vztek prožívá, ale neuvědomuje si ho, sáhne si rukou na žaludek. "To jsem vypěnila".

Zarputilost, s jakou se terapeuti drží tématu, je na místě. Existuje něco, co vzbuzuje agresi Klárky, a co znemožňuje emoční sblížení s otcem. Tak je ztiženo bezpečné oddělování dcery z původní rodiny, udělení otcova požehnání.

D: Ale třeba, já nemyslím téma, ale někdy, když mluví vážně, tak ho vnímám.

M: **Způsob, způsob!**

D: Ale on obvykle...

Ch: A tohle není vážně, to je něco jiného?

D: Tohle je vážně, tady ho vnímám. Ale jakmile jsme někde jinde, tak on prostě nemluví vážně. Nebo vážný věci.

Ch: Je ironickéj.

D: ...vážný věci se snaží zlehčovat tím, že se směje. A to mi vadí.

Ch: Nemyslíš opravdově? Když prostě je opravdověj a opravdově mluví, v tom smyslu, že to je vidět za tím, že za tím, co stojí, stojí? Nebo jak je to, já nerozumím.

D: Já to prostě беру tak, že on vážný věci zlehčuje...

Ch: Jsou to vážný pohřební řeči.

D: ...hrozně, tím, že se jim směje, přitom směšný třeba vůbec nejsou.

T: A vzbuzuje to zase tenhle vztek?

D: No.

T: Já mám pocit, že se vám stává hrozně užitečná věc. Totiž tohleto, co popisujete, tak to vytváří v tý rodině nějaký napětí, který my máme často možnost pozorovat právě u holek, který mají ty potíže s jídlem, s tím zvracením. A vám se podařila hrozně užitečná věc, ty jsi tenhle syndrom zahodila a prostě se to projevuje tím vztekem.

D: No, to je pěkný.

T: A ten vztek odpovídá tý situaci.

Ch: Je to nepřijemný, ale je to mnohem přiměřenější.

T: Je to přiměřený. Prostě táta tě v tu chvíli štve, že bagatelizuje a zesměšňuje a nemluví vážně. Je moc chytřej, nebo jak si to říkala, a ono to prostě k tomu tvému věku nepasuje.

To je jako když člověka naštvě, co tam je. Má tam čtyři oči a který je to pravý. Tak to člověka naštvě, že to nepasuje. A ten vztek je přiměřený. Kdežto, když bys sklouzla na tu kolejkou toho zvracení, tak to tam bude zakamuflovaný a nikdo se nedoví, odkud vítr fouká.

Ch: A furt to tam bude. Možná dokonce je to něco, co máma dobře zná, o čem mluví teďka dcera, ale ona si na to možná zvykla. Vy jste si dávno zvykla ... a možná že ne, že vám to, co štve dceru nevadí. Ale není vyloučeno, že vy už jste na to tak adaptovaná, že nevíte, o čem je řeč.

F: Ne, zvykla jsem si, vím...

Ch: ... víte o čem je řeč? Je to něco, co mohlo být i milý na tom mužským, to je to něco, co vy jste v tý době, kdy jste se seznámili, že to bylo něco co vám i imponovalo, dokonce, určitá lehkost nebo schopnost věci...

F: No jistě, je velice společenskéj, jako budí autoritu...

Ch: Ano, patří to do tohohle?

F: Patří, pořád budu uznávat jeho...

Ch: Pokud ale on mluví tím ironizujícím způsobem, myslím, že jsme o tom mluvili už posledně, pokud ironizuje a pokud je to takový jako.

Všichni hledají, čím otec Klárku dráždí. Až to otec objevuje sám: není to obsah řeči, ale způsob, jakým s Klárkou mluví.

V tom se neliší od mužů, pro které je těžké mluvit o vážných věcech vážně a o citlivých věcech s citem bez ironizace.

Objev kotvíme a navíc pozitivně konotujeme: když už dcera nemůže "spolknout", co jí otec nabízí zabaleno v ironii, je agresivní. Je to přiměřenější, než nestravitelné sousto spolknout a zvracet. Symptom vzniká cestou symbolisace a symbolu je třeba porozumět.

Do rodiny nevnášíme nic nového, co by tam před tím nebylo. Jen vynášíme na světlo to, co si rodina neuvědomovala.

F: Už tu jeho ironii vnímám.

Ch: Už jo!

F: Vím, co za tím vězí.

Ch: Takže vy víte, co je za tím a už si s tím poradíte snadno, kdežto ona to neví.

F: Kdežto ona to ještě nevnímá, ona to bere impulsivně. Prostě bere to jako útok.

Ch: To je v pořádku, že na to reaguje nově. Ona už je nověj člověk vyrostlejš a teďka najednou ona na to reaguje jinak než vy.

F: Někdy, a to se musím přiznat, že když je člověk takovej unavenější nebo prostě jsou nějaký neshody nebo tak, tak...

Ch: Vy, když jste unavenější?

F: No, tak toho nezneužívám jako ty jeho ironie, že na to reaguju popudlivě.

Ch: Popudlivě?

F: ... To jsem si vědoma toho.

T: To pak je tomu podobný.

F: Je to podobný. Trošku jiná situace...

Ch: Jo.

M: Jo, ale někdy speciálně pro tebe, Klárko, to hraji ad absurdum, aby bylo jasný ...

D: Ale to mě ještě víc rozčíli.

M: Ale je jasný, že to tak nemyslím!

Ch: Ale ona to nevnímá v týchletý podobě, ale jakoby ... Možná je to podobný jako v loutkovým divadle. Když hraje někdo loutkový divadlo, kde se perou a zabíjí se drak, tak dítě, které se na to dívá, to bere tak, jak to tam je. Je mu jedno, že jde o hru.

D: Že si ho vedou takhle za ty drátky.

Ch: Že to vedou ty drátky. O to tam vůbec nejde, že tam jsou nějaký drátky, ale tam přece ten kašpárek dostává na frak.

M: Tak já to beru jenom takhle...

Ch: ... má to ten magickej účinek...

M: ... že vidím, že to je hra, že to je hraný a jde o to, něco tou hrou dokázat.

Ch: Nezapomeňte, že máte mnohem větší zkušenost, a že máte i tu autoritu, o které prostě možná je v ten moment nestravitelný, jo, to co vy vůči ní ...

F: ano, pro ni to je nestravitelný.

M: Ano, je to tak.

T: A to co je **nestravitelný**, tak se musí vyblejt.

D: Mě to ale taky napadlo.

T: Je ale taky moc užitečný, že to umíš vyblejt taky jiným způsobem než do slova.

Ch: Že se umíš postavit. Ty dokonce uděláš to - já to neberu. Ty to už dneška nespokneš, bych spíš řekl.

M: Já jsme si to začal uvědomovat jako vyloženě v poslední době a snažím se trošičku jako přibrzdit, jenže to je už tak vážnej systém, že ...

Ch: (není rozumět)

F: Já ho taky umírňuju, říkám, drž se zpátky, to jako radši mlč.

Znovu je třeba zabránit, aby vznikaly pocity viny. Otec to nedělal záměrně. Nechápe, co dceru v jeho řeči tak zraňuje a proto to ani nemohl změnit.

To, co na počátku dělali terapeuti, že totiž vyčesávali z jazyka rodiny pojmy, které bylo dobré zesílit, stane se nyní matce: Z věty terapeuta uchopí slova "**nestravitelný**".

A toho se chytí terapeutka: co je nestravitelné musí se vyzvracet. Klára překvapeně přisvědčuje a hladí si žaludek.

Ulevilo se nám. Otec s terapeutem si na ironii teď hraji. Trumfují se, kdo řekne ironičtější větu dceři. Klára jim fandí: "To je ono". Příznak jazyka zbavují jeho magické moci. Všichni prožíváme radost z odhalení.

Ch: A je to tak, že vy jí chcete nějak ovlivnit a to vede k tý ironii, nefeknete: "Hele, nechoď na rande". Ale řeknete: "No, ty zas něco máš..." nevím ...

D: Jo, jo, jo.

M: (pomáhá) ... To je správný strávit na randetě celý týden.

Ch: Jo, to je úžasný bejt pořád spolu ...

M: ... Já ti doporučuju, abys setrvala v X. celý den...

Ch: Ano, ano, ano.

D: No, no

Ch: Já to dělám taky asi, safra.

D: Ale né, tohle mi nevadí, to není ono, to je banalita nějaký rande, ale když jde opravdu o vážnou věc ...

T: ... o vážnou věc, kde potřebuješ toho tátu vážného.

D: Nebo takhle, něco co má mu fěknú a beru to jako hrozně vážný ...

Ch: Ano, svatý.

D: Jo, něco, co prostě, co je opravdu - tati, podívej se, tohle se mi stalo - a on to zlehčuje...

T: To je hrozný.

D: No, já jsem teď úplně vypěnila.

Ch: To se nedivím.

M: No, ale vída, my jsme se někam dobrall!

T: (ještě k D) A kam sis sahala? Dolů, na žaludek!

D: Nó.

Ch: Jo, tam to je.

D: **Mně se svírá žaludek.**

Ch: To je teda obrovskej rozdíl, kdyby to takhle nebylo, kdyby pokaždé znova si život neohmatával ten terén znova, tak by lidstvo už dávno nejspíš vyhynulo. Copak bychom se po těch zkušenostech, který máme, znova a znova ženili nebo znova a znova plodili děti, když na konci života máme pocit, že všechno je k ničemu? Já vím, že vy ještě né, ale nutně. tím jak stárneme, tak ta zkušenost nám říká takový věci, který kdybychom aplíkovali v životě, tak vůbec se neheme z místa. A oni nemůžou to tak brát, oni to musej zkusit znova.

Začít znova, udělat tu zkušenost znova a jestliže se jím pokoušíme poradit, v nejlepší, tak bohužel, to od nás nemůžou vzít. To by nešlo, to by bylo nejlepší si přečíst Ottův slovník naučný a už nic nedělat, že jo, tam je všechno, skoro. Musíme končit, už je skoro půl. Vy jste hrozně prima, že jste přišli, a že jste přijali tu pozvánku na ten náš seminář tady. Jestli chcete pojďme ještě poprosit kolegy jestli by nám mohli fíct co oni si myslěj.

F: My jsme z toho měli strach, ale děkujeme vám. Opravdu jsme mysleli, že tady nebudeme vůbec mluvit...

V zaujetí se podařilo modelovat zdroje somatizace. Dcera se chytá za břicho a říká: Mně se svírá žaludek."

Otec objevuje: "Vida, někam jsme se dobrall!"

Nakonec změnu stabilizujeme. Odkazujeme na obecnou úroveň naší existence, a té se dovoláváme. Obraz sociálního porodu usnadňuje pochopení iracionálních dějů, které vyvolávají bolest. Porod je v rodině už známou událostí. Za bolest nenese vinu matka, dítě ani porodník. Je nezbytnou součástí růstu.